

ALSÓLENDVAI HIRADÓ

Előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 8 K
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . . . 2 „
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:

OSZESZLY M. VICTOR.

Laptulajdonos és kiadó:

BALKÁNYI ERNŐ.

Telefonszám: 13.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Balkányi Ernő könyvkereskedésében Alsólendván.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A nyitltér sora egy korona.

Tanfelügyelői kirendeltséget Zalába!

A Muraköz és a vendvidék magyarosításáért.

Zalavármegye népiskolai kormányzása nem könnyű feladat. Nehézzé teszi vármegyénk geográfiai helyzete: nagysága, népessége, községeinek száma és elhelyezése. Hegyes-völgyes, szögekben-zugokban gazdag vármegyénk tele van hintve apró falvakkal. Mintegy 600-ra rug megyénk községeinek száma. A lakosságot meghaladja a 464 ezeret. A falvak — nagyrészt apró, kicsi helységek — rendszeren messze esnek a fő közlekedő vonalaktól: vasutttól és országtutttól. Ezekhez azután silány karban tartott, gidres-gödörös, kopolyás községi vagy dülő utak kapcsolják az apró falvakat. Ekként ennek a sok-sok apró falunak a meglátogatása bizony nem könnyű munka, erős testi szervezetet, sok időt és fáradságot követel.

A törvény szerint minden iskolát évenként legalább egyszer meg kell a tanfelügyelőnek látogatnia. De honnan vesznek ily tömördek község iskolájának meglátogatására embert és időt? Mert a faluk számánál még több az iskolák száma. Némely községben 2—3 külön iskola is van a felekezeti tagozódás szerint és némelyik iskolában ismét több külön osztály külön tanítóval, a tanulók száma osztályának megfelelően. Ennek a sok-sok osztálynak meglátogatására, kellő megvizsgálására és ellenőrzésére a vármegyei tanfelügyelőségnek sem elég embere, sem elég ideje nincs.

Mert nem szabad megelégednünk arról, hogy a hivatal minden személyének szinte minden idejét leköti és igénybe veszi a tanfelügyelői iroda bürokratikus munkája. Az iskoláknak és a tanító személyzetnek ügyei, bajai ezer és ezerszámba futnak össze a tanfelügyelőség hivatalában. Ezek az ügyek az új népiskolai törvények nyomán, amikor a tanítók javadalmuk egy részét az államtól kapják, egész lavinává nőttek, amelynek földolgozására és elintézésére alig elégséges a meglévő munkaerő. Hol marad akkor a tanfelügyelőségnek első és legfontosabb munkája: az iskolák meglátogatása, a tanító munkájának komoly bírálata és ellenőrzése? És hol marad a tanfelügyelet közvetlen érintkezése az iskolaszékekkel és az iskolafenntartó felekezetekkel és községekkel? Pedig erre az érintkezésre s az ebből folyó sugalló erőre itt Zalában igen nagy szükség van. Bizonyítják ezt a pár év óta napvilágra került súlyos népiskolai mizériák. Szinte kergették egymást a megyei lapokban a botrányos népiskolai állapotok: a düledező iskolaházak, az agyonzsufolt tantermek szenzációi. Ezeknek a megorvosolására maga a tanító rendszeren képtelen. Senki

sem proféta a maga hazájában, a tanító pedig még ma is sok helyen a maguk cselédjének tartják. A tanfelügyelő személyes tárgyalása az iskolafenntartó közegekkel és a hatás, amit rájuk gyakorol, döntő tényező a mizerábilis állapotok orvoslására.

Ez okok is elégségesek arra, hogy ezt a nagy kiterjedésű és népes vármegyét a népoktatás érdekei szempontjából ketté válasszák s — mondjuk — Csáktornyára tanfelügyelői kirendeltséget szervezzen a vallás- és közoktatásügyi miniszter.

De követelik nemzeti szempontok is.

Zalavármegye déli részét sűrű tömegekben lakják horvátok és vendek. Ezeknek hazafias érzése ellen ma még alig van kifogás. A fölmerült panaszok szörványosak. De már megkezdődött az aknamunka, hogy ezt a horvát és vend népet hazafias érzéséből kivetkőztessék, hogy a szláv eszmét szívükbe lopják és a magyar nemzettől eltántorítsák. A szokolisták, a Muharegyesület elárastják őket imakönyvekkel, nap-tárakkal, újságokkal, s nem egy Zágrárból küldött, sőt még egy-egy szombathelyi egyházmegyei pap is buzgón terjeszti ezeket a lázító iratokat s a személyes érintkezés révén is iparkodik, hogy a zalai horvátok és vendek között a nagy délszláv eszmét elterjessze. Ennek pedig az a súlyos következése lehet, hogy a Muraköz és Délzala leszakad Magyarországtól testéről s a ma még ábrándok világába tartozó nagy délszláv birodalomhoz kapcsolódik.

Ennek a súlyos nemzeti veszedelemnek leghatalmasabb ellenszerei a hazafias tanítók. Ezeknek hivatása, hogy az idegen ajku népet hazafias érzésében megtartsák, közöltük a magyar nyelvet elterjesszék, a horvát papok, egyesületek, újságok stb. hatását ellensúlyozzák és megsemmisítik.

A muraközi iskolák nagyrésze ma is felekezeti, a zágrábi érsekség főnhatósága alatt van, ezek azután — könnyen megeshetik, — hogy nemcsak nem dolgoznak a magyar szellem és nyelv megerősítésén, sőt egyesesen a horvát érzés és nyelv terjesztésének szolgálatában állanak.

Ezt csakis a tanfelügyelet eleven ellenőrzése akaszthatja meg. Ezeket az iskolákat hát éppen nem elég évenként egyszer megtekinteni, hanem állandó felügyelet alá kell helyezni.

Erre az állandó felügyeletre kell a csáktornyai tanfelügyelői kirendeltség. Ez már a közelségnél fogva is erősen érezteti majd hatását a megye horvát és vend részein, másrészt a tanfelügyelő sokkal gyakrabban, sűrűbben jelenhetik meg egy-egy csáktornyai vagy alsólendvai járási falu iskolájában, hogy ezt a hatást közvetlenül is éreztesse.

Tehát népnevelői és nemzeti szempontok egyaránt sürgetik: osszák ketté Zalavármegye népiskoláinak kormányzását s Csák-

tornyára szervezzenek tanfelügyelői kirendeltséget!

Ennek az eszmének a megvalósítása a vallás- és közoktatásügyi minisztertől függ, De a kezdeményező lépés megtételére a vármegye tanfelügyelősege, illetve közigazgatási bizottsága hivatott. Ezeknek figyelmébe ajánljuk, gondolkozzanak rajta és cselekedjenek.

Az a szellem, amely éppen nemzeti érdekből szükségesnek tartotta az alsólendvai járás kettéosztását és a belatincsi közigazgatási járás felállítását, még inkább szükségesnek vallja majd, hogy nagy, népes, nehéz kormányzatu vármegyénket a népiskolai felügyelet szempontjából kettéoszassák és Csáktornyára tanfelügyelői kirendeltséget kérjenek.

Az országban több példa van már rá. Itt, Zalában is igen-igen szükséges.

A göcseji és hetési magyarok.

A göcseji és hetési magyarság természetrajzával már sokszor foglalkoztak a tudományos körök. A legteljesebb rasszantropológiai kutató, dr. Bartucz Lajos az 1911. év nyarán a hozánk szomszédos Göcsejben és Hetésben vizsgálatokat végzett, melynek eredményeképpen 120 magyar férfi és 20 nő rendszeres méreti és morfológiai adataihoz jutott. A 120 magyar férfi termete 152—179 cm. között váltakozott. A közép-mérték 165.89 cm. s ez a mérték a nagy közepes természetesportban foglal helyet.

A méretek szerint a göcseji—hetési magyarság tulnyomó többsége (60.83%) középtermetű s ezen belül a nagy közepes termet a jellemző (32.50%). Elég gyakori azonban egyfelől a magas, másfelől az alacsony termet is, míg a nagyon magas termet egyetlen esetben sem fordult elő.

Dr. Bartucz méretei szerint a hetési magyarok jóval nagyobbak, mint a göcsejiek. De magában Göcsejben sem egyforma mindenütt a magyarság termete. Legalacsonyabb Göcsej északi és középső részében, az Ős-Göcsejben, míg Göcsej szélein, főleg pedig délen és nyugaton épügy, mint Hetésben, magasabb az emberek termete. Ez a vend keveredés kétségtelen jele.

Göcsej és Hetés magyar népe távolról sem oly egységes típusu, mint eddig hitték.

A göcseji nők termete 142—168 cm. között váltakozott, 154.43 cm. középpel, ami 11.46 cm.-rel kisebb a férfiakra vonatkozó eredménynél. Vagyis Göcsejben a nők termete 93.09%-a a férfiak termetének. A göcseji, hetési, nagykun-sági és csongrádmegyei méréseket összevetve az eredmény az, hogy a mai magyarságnak körülbelül egyharmada alacsony és kisközepes, egyharmada nagyközepes, egyharmada pedig magas és nagyon magas termetű. A legjellemzőbb azonban általában a közép-magas termet, mely az eseteknek több, mint felében fordul elő.

Esetek.

— Állandó rovat. —

Amikor a sógorok egymás között pörösködnek. — Humor a szolgabíróság folyosóján. — Az orvosnál.

Két vidéki atyafi hajtattot be a minap a „Korona” udvarára. Reggel volt, hát reggelire betértek a Reverencsis Pústához, ahol alaposan meg is reggeliztek. A vendéglős megkérdezte őket, hogy mi jártabb vannak?

— Semmibe másba, — szolt az idősebbik, — csak ugy pörösködünk.

— Ugyan kívül?
— Hát csak ugy magunk között.
— Furcsa. És maguk egy kocsin jöttek be a tárgyalásra? — érdeklődött Reverencsis.

— Jaj kéröm, annak is megvagyom a maga mivoltja, — szolt közbe a fiatalabbik. — Néköm három lovam van, de kettő bement fürba Csáktornyára, a sógornak meg kettő, de az egyik beteg. Hogy fürust ne köllön fizetni, hát össze-fogtunk.

— Hát mi a fene bajuk van maguknak? — kérdezte R.

— Hát kéröm, a hegyen összevesztünk, szegényszemre a' mellett a gyalázatos újbör mellett; osztán én azt tanátam mondani a sógornak, hogy „gazember,” ő meg nekem olyat mondott, amit még sohase hallottam. Azt mondta, hogy: svindler. Hát ezért a szóért megpörüttem, ő meg engem a gazember szóért...

— Hát béküljenek ki, — tanácsolta nekik a vendéglős, — ilyen csekélység miatt nem érdemes a bíró urakat fárasztani.

— Nem lehet a', — felelték, — hájsze már be van adva!

— Tanuik vannak?
— Hogyne, mind a négy szőlőpásztor, ... de nem férték föl a kocsira... Meg aztán fizetni is köllene nekik, hát inkább otthon maradtak...

Ezzel a két atyafi felkészülődött és elbucsu-zott a vendéglöstől. Fél óra múlva azonban már visszajöttek a bírósági épületből. Olyan jó kedvük volt, hogy majdnem kibujtak a börtükből.

— Hej, de áldott jó embör ez a büntető bíró ur! — vélekedett az idősebbik.

— Na, mi történt? — kérdezte a vendéglős.

— Bizony kéröm, okos embör a', azt én mondom! Hát mikor meghallgatott bennünket, azt mondta: Jól van jól atyafiak, menjenek ki a folyo-sóra, aztán béküljenek ki. Kimentünk. Ebbe az átkozott nedves időbe' nem tanátuk meg a folyo-sót, hát azon a nagy gangon megbékéltünk...

A vendéglős nevette mondta:

— De hiszen otthon is megbékélhettek volna. Az idősebbik felelt megint:

— Hajaha, de nem lehetett ám!

— Miért?
— Hát a két asszonyszömely végett nem.

— Hogy-hogy?
— Hát ugy történt, hogy a mi esetünkből az asszonyok egymás között jól összevekedtek, jól ellátták egymást, kitepték egymás haját, és ök nem engedtek bennünk megbékülni.

A vendéglős kíváncsian kérdezte:
— Hát azok végett nem pörösködnek?

Mire az idősebbik atyafi indignálódva felelt:
— Isten ments! Ilyen csekélységért csak nem jövünk be Lendvára!...

— *
A letenei szolgabírói hivatalba reggel pont 8 órakor csak beállit egy tolmácsi öreg paraszt. A jámbort valami kihágásért négy koronára — be nem hajthatóság esetén 6 órai elzárásra — ítélte a szolgabíró.

— Láss maga szegény, — mondta neki a jószívü szolgabíró, — ha nem tudja lefizetni a négy koronát, akkor ilje le a hat órát.

— Köszönöm, majd meggondolom, — felelt az atyafi és kiment a folyosóra.

Délben 1 óra tájban ebédelni megy a szolgabíró és kit talál a folyosó lépcsőjén üldögélve, mint az öreg Bakács bácsit.

— No öreg, meggondolta a dolgot? — kérdezte a szolgabíró.

— Meg, meg, ténsum, hisz már négy órát, meg két fertályt le is ültem belőle...

A szolgabíró nem bírta megállani, hogy el ne nevesse magát. Jóakarutalag veregette meg az öreg vállát és hazaküldte a következő szavakkal:

— Menjen gyors haza, a többit elengedem...

— *
Egyik alsólendvai orvoshoz beállitott a napokban egy idősebb bácsi bekötözött torokkal. A kalapját a szemére huzta, ugy, hogy az orra is alig látszott ki, de azért kilátzott, sőt való-sággal virított, mint a pipacs. Nem kell orvosnak lenni, hogy már ebből is megállapithassa bárki, hogy az öreg ur nagyon szerette az italt.

Az orvos gondosan megvizsgálta.

— Nagyon ideges vagyok, — panaszkodott közben a páciens.

— Persze, persze.

— A legkisebb dolog felingerel...

— Hirtelen természetü, — konstátálta az orvos.

— De mennyire!

— Hamar haragba jön...

— Igen, doktor ur.

— Már pedig önnek nem szabad mérge-lődnie, mert az idegrendszere nagyon meg van támadva.

— Hát mit csináljak? — sopánkodott a beteg.

— A szeszies italoktól tartózkodjék. Semmi-féle szeszies ital nem szabad innia!

— De bort csak szabad?

— Ki van zárva!

— Akkor hát sört?

— Azt sem szabad.
— Még egy korsóval sem?
— Semmit.
— Hát akkor hogy tudjam megállani mérge-lődés nélkül, ha még egy korsó sört sem szabad innom?!...

Gyűjtötte: MIKI

Tolvaj az ágy alatt.

Akinek egy tüsszentés mentette meg a vagonát.

— Saját tudósítónktól. —

Bármilyen furcsán hangzik is, megtörtént a napokban a városunkkal határos Alsólakos községben az a furcsa dolog, hogy egy asszonnyal egy tüsszentés mentette meg a vagonát, sőt talán az életét is. — Ugy történt a dolog, hogy özv. Kepe Józsefné alsólakosi asszony a napokban több száz koronát kitévő pénzüsszeget kapott Amerikában lakó leányától. Kepéné ugyanezen a napon adta el két sertését is és ugy a sertések árát, mint a leányától érkezett pénz tud odahaza őrizte a ruhásszekrényében.

Valami, eddig kinyomozatlan jómadár neszt vette annak, hogy Kepe Józsefné odahaza sok pénzt tartogat s elhatározta, hogy kirabolja az özevgyasszonyt. Özevgy Kepéné teljesen egyedül lakik házában, amely a falu egyik végében áll. — Az özevgyasszony kedden este az istállóban foglalatokodott s az ismeretlen tettes ezt az időt használta fel, hogy a lakásba osonjon. A lakás-ban a szekrény bezárt ajtaját kezdte fesegetni, de mielőtt még terve sikerült volna, az asszony elvégezte dolgát az istállóban és bement a házba. Mikor Kepéné a konyhába belépett, a tolvaj megjíedt és egy villámgyors ugrással az ágy alatt t ermett, hogy ott bevárja az asszony elválsását, alkalmas percben a lopást végrehajtás.

Özv. Kepéné nemsokára lefeküdt és körül-belül már egy félórája alhatott, mikor egy tüsszen-tésre ébredt fel. A tolvaj az ágy alatt el-tüsszentette magát. Az özevgyasszony a különös neszre nagyon megjíedt, gyorsan leugrott az ágyról és kiszaladt az utcára, folyton azt kiáltozva:

— Segítség! Rabló! Fogják meg!

Az asszony segélykiáltásaira a tolvaj is kibujt az ágy alól és kiszaladva a házból, örült iramban futott a falu felé. A szomszédok közül addigra többen figyelmesek lettek az asszony segélykiáltásaira, kiszaladtak a házból és mikor megtudták, miről van szó: az éjjeli látogató után vetették magukat. Az pedig beszaladt a faluba s a falu közepén összetalálkozott öreg Tóth Ferenc alsólakosi lakóssal, aki a szőlőhegyről jött haza. Az öreg ember utját állta a rohanó

Kérdések.

Letünt napom, legelső szép szerelmem,

Napjaid miképpen telenek?

Hogy akkor elültél magadtól engem,

Szived azóta sohse bánta meg?

Az ablakodban van-e most is rózsza,

Amely betölti illattal szobát?

Mikor a nap hanyattik már nyugvóra:

Van-e, aki ölelget, csókot ad?

A házatok elé a régi padra

Kiülsz-e most is, hogyha jő az est?

A sóhajokat nem fojtod magadba,

Mikor a szellő hús meskébe kezd?

Szemed nem égetik eltítkolt könnyek?

Fölötted nem borult be még az ég?

Hogy nem szeretnek ugy sohase többet,

Mint én; nem érezted azóta még?!

Mese.

A szalonban levő tárgyak körül az alkonyat homálya kezdett tömörülni. A falak ciradás min-táján ama lángvörös sugarak tükrözödték még vissza, miket a leáldozó nap a nyugati égbolt foszlányos felhőkön át közvetve hintett oda a függönyzetlen ablakon keresztül.

Egy 17—18 évesnek látszó leányka a nyitott

zongóra előtt ült. Ujjai önkéntelenül siklottak végig a sima billentyűkön és mélabus akkordokat csaltak di a rezgő, bűgő hurokból. Önfeledten játszotta a „Szellő viszi síró hangját” kezdetű nótát és akaratlanul dudolta hozzá a szöveget:

„Szellő viszi síró hangját száraz hegedűnek,
Sötét éjben szól a nóta, huzzák egy legénynek...”

Majd a „Mexikói leány” közelben fekvő kottája után nyult, néhányat lapozott benne, aztán mintha kellemes emlékek keltek volna szárnyra a lelkében, szeméi révedezően meredtek kifelé a messzeségbe, mintha csodálnák azt az utánozhatatlan színvegyületeket, mit a természet mázolt a szürkéskékekkel alapozott égboltozatra.

A szemközti oldalon, háttal az ablaknak, egy nyolc-kiéne évvel idősebb ifjú foglalt helyet. Ő többet és csodálatosabbat látott maga előtt. Szemei elé egy egész menyország tárult az ő bűvös, elragadó szépségével. Bözsike fejcséke körül a szőke, hullámzó fürtök mesteri módon nyertek elhelyezést, hozzá képest az ártetsző, rózsaszínű felhők csak utánzatok lehettek. Szemöldöke ideálisabb ivezetet mutatott az égbolt hajlásánál, szeméi ragyogóbbak, tisztábbak voltak annak homályosodó azúrjánál. Alakja, arcának bája pedig angyali volt, s ezek a látványok a mennyei létről alkotott fogalmakat is felülmúlták.

Ámde ott, ahol angyali seregek hirdetik az örök üdvösséget, nemcsak a szem, de a szív is boldog otthont talál: ifjaink között pedig annyira nyomott a hangulat, oly kínos csend uralkodott, mintha a szívnek semmi szerepe sem volna.

Hiányzott a szoba légköréből valami, egy negatív láthatatlan erő. Hiányzott a meglevőhöz egy másik érzelmi forrás, melynek kisugárzása vakító fényé-vel aranyozná be két ifjú boldogságát.

— Bözsike, — szólott Elemér, — hogy ne unatkozzék annyira társaságomban, hallgassa meg ezt a mesét, amit most el fogok mondani...

A leánykát apathikus elmerüléséből e szavak felrezengették és egykedvűen nézett az ifjura, mintha mondanak akarná:

— Hallgatni fogom.

— Egy mindenben övelkedő, egy mesés gazdagságu királyfi, — kezdte az ifju, — aki minden jóból kivette már a részét, bujdosni ment. El, messze, céltalanul. Megunta az udvaroncok hízlekedéseit, meggyűlölte az emberek képmutató álnokságait. Mindent mesterkéltnék hitt, a világot pedig festettek, mint egy gyönyörü, falon függő képet, melyben semmi élet, semmi érzés nincsen. Ő egy olyan valami után vágyott, amit megnevezni maga sem tudott. S ez adta kezébe a vándorbotot. Az a milió, melybe születésénél fogva került, nélkülözte ama módokat, mi szívében meleg érzést tudott volna kelteni...

— Elment tehát, keresztül bolyongott népes országokat, de még mindig nem talált oda... Hova? Ezt ő maga sem tudta. Szive tovább üzte...

— Egyszer csak egy végtelen fehérség tűnik szeméi elé, egy örökös hóval fedett sivatag, melyben a fagyasztóan metsző szél szaharai homok-ként sodorta felhőköt a csillogó hópelyheket. Mindez nem riasztotta őt vissza utjának folyta-

alaknak, mire ez egy doronggal Tóthot kétszer hatalmasan fejbeütötte, úgy, hogy Tóth eszméletét veszítve terült el a földön. Ekkor az ismeretlen jómódár átkutatta az öreg zsebeit, majd pedig egy udvaron átszaladva, üldözőinek szeme elől eltűnt az éj sötétjében.

Özv. Kepe Józsefné nagy félelmében nem mert az esetről a hatóságknak jelentést tenni s így a meghiusult tolvajlás tettesét, aki a tüsszen-tésének köszönheti, hogy terve nem sikerült, az alsólendvai csendőrsnek mindeddig nem volt módjában lefelfedni.

A mi kávénk

izlik mindig a legjobban, valahányszor azt az anyuska a kassai gyárban készült „Valódi” „Franck”-kal készíti, — konstataulta egyhangulag az asztal körül ülő egész család; oly fűszeres areje van, oly kitünően izlik és sokkal tetszetősebb színű.

A „Valódi” „Franck”-ot tartalmazó ládikák és csomagocskák gyárjegy gyanánt a „kávédaráló”-t viselik.

HIREK.

— **Esküvő.** Wortman Ármin, Wortman Benő helybeli kereskedő fia, ma délután 2 órakor tartja esküvőjét a budapesti Dohány-utcai izr. templomban Strausz Jolán kisasszonnyal.

— **Személyváltozások az alsólendvai adóhivatalban.** A pénzügyminiszter Hirsch Jenő alsólendvai m. kir. adótitizet Obecsére, Jakab József alsólendvai adótitizet pedig Varanóra helyezte át. Helyükre áthelyezte a pénzügyminiszter Holzinger Imre adótitizet Fehertemplomból és Lélek Imre adóhivatali gyakorlatot Máramarosszigetről.

— **A polgári iskolai gondnokság alakuló ülése.** Dr. sipeki Balás Béla, vármegyei főispánja az alsólendvai állami polgári fiúiskola gondnokságának elnökévé Fuss F. Nándor orsz. képviselőt, a gondnokság tagjaivá pedig Székely Emil főszolgabíró, Strausz Flórián esperes-plebánost, dr. Józsa Fábiant járásorvos-t és dr. Brünner József községi orvost nevezte ki. Az újonnan kinevezett gondnokság f. hó 8-án délután 3 órakor tartotta alakuló ülését, amelyen úgy az elnök, mint a tagok a Kiss Dénes igazgató, gondnoksági jegyző által felolvasott hiva-

talos esküt letették. Fuss Nándor ezután meleg szavakkal emlékezett meg elődjének, néhai Hajós Mihálynak érdemeiről, amiket az alakuló ülés jegyzőkönyvileg örökít meg. — Még megválasztotta a gondnokság a számvizsgálókat Székely Emil és dr. Brünner József személyében s tárgyalta a folyó ügyeket.

— **A Csány-szoborbizottság a megyei főszolgabírákhoz és körjegyzőkhöz.** A zalaegerszegi Csány-szoborbizottság a megyei járási főszolgabírákhoz és körjegyzőkhöz a napokban a következő levelet intézte:

„Igen tisztelt Uram!

A Csány szoboralapra való gyűjtésünknek az utolsó évében vagyunk. Nem tulságos sok a gyűjtieni való sem, de az idő is kevés. S ha a kis időt is jól felhasználjuk, annál nyugodtabb lesz a lelkiismeretünk.

A főszolgabíró urakhoz és jegyző urakhoz az a kérés szavunk van e kis levélben, hogy amennyire módjukban lehet, az idén — főleg a farsangi időszakban, de általában egész évben — ha nem egyenesen e célra rendezett mulatságokon is, de bármely célú mulatság alkalmával, mely a területükön történik, ajánlják szíves jóindulatukba a rendezőknek és a közönségnek a Csány szoborüget, hogy mindenik mulatságból juttassanak egy pár koronát erre a hazafias célra.

A mult években szép adományokat kaptunk ilyen természetű mulatságokból, kivált Tapolcáról és Sümegről. Nem kétszédünk benne, hogy az idén, bár kisebb összegeket, de több helyről fogunk kapni, tekintve, hogy ez az utolsó év.

Még egyszer szíves figyelmükbe ajánljuk ezt az országos, de első sorban sajátlagosan a mi zalai ügyünket, mely egyuttal a mi dicsőségünk is első sorban.”

— **Egy orvos tragédiája.** Nagykanizsának az elmúlt héten kinos szenzációja volt. A város egyik igen népszerű és közkedveltségű uriember, dr. Hajós Soma fiatal, keresett orvos öngyilkosságot követett el. Hajós dr. szombaton reggel 7 órától 8 óráig a munkásbiztosító pénztár helyiségében fogadta a pénztár betegeit, majd midőn végezt ezekek, lefeküdt a rendelő-szoba pamlagára és szíven lötte magát. Még élt, mikor a hivatalnokok behantak hozzá, de csakhamar kiszivedett. Az öngyilkosság híre leirhatatlan izgalmat keltett a városban, ahol mindenki becsülte dr. Hajóst széleskörű tudásáért és finom, uri modoráért. Hajós dr. mindössze 41 éves volt s fiatal feleséget és egy kis árvt hagyott hátra. Ugy hírlik, hogy családi bajok kergettek a halálba.

— **Milyen idő lesz 1913-ban.** Sirius időjósaslása szerint 1913. január 8-tól nedves, hideg eső és hó fog esni, 22-től nagy havazás ígér-

kezik Európa és hazánk nagy részében. A tavasz korán fog beállni. Márciusban már gyönyörű szép, meleg napok jönnek, zivatros esőkkel. Bő termés és igen jó esztendő lesz, ugyszintén kellemes nyár is. Szeptember és október hónapokban második nyár fog jönni és hosszú lesz az ős.

— **Pékek mulatsága.** Az alsólendvai pékesegédek a városi szegényalap javára f. hó 19-én a Tüske-féle vendéglőben táncmulatságot rendeznek. Kezdeté este 8 órakor. Belépődíj 1 kor, családjegy 2 korona 20 fillér. Felülfizetéseket köszönettel fogadjak.

— **Felsőbb leányiskola Nagykanizsán.** Nagykanizsán egyesületi uton felsőbb leányiskolát szerveznek. Az iskolát a város és a kultuszminiszterium szubvenciával támogatja. A napokban alakították meg az egyesület tisztikarát. Az iskolát szervező bizottság a napokban azzal a kéressel fordult Alsólendva előjáróságához, hogy támogassa a leányiskola ügyét s 200 K tagdíjjal lépjen be az egyesület alapító tagjai közé. Alsólendva város képviselőtestülete azonban kimonodta, hogy a város kedvezőtlen anyagi viszonyai miatt a bizottság kérését nem teljesítheti.

— **Meghozták a pénzeslevél sikkasztóját.** Mult számunkban részletesen közöltük annak a mintegy másfél ezer koronás pénzeslevélnek a történetét, melyet az alsólendvai postahivatalban Hoziant István murarév (hottizai) illetőségű budapesti sofför más nevében felvett és elsikasztott. A tettes budapesti lakását az alsólendvai csendőrsnek sikerült kinyomoznia s már mult péteken táviratilag intézkedett is, hogy a budapesti államrendőrség Hoziant letartóztassa. A letartóztatás másnap meg is történt s Hoziant a mult hét elején már meg is hozták Alsólendvára, ahol azóta a kir. járásbírósg fogházában örzik. Hoziant István töredelmesen bevallotta a sikkasztást és azzal védekezik, hogy a pénzre azért volt szüksége, hogy a soffóri vizsgát letehesse és egy állásban kauciót tehessen le. A pénzből természetesen egy fillért sem találtak meg nála, de Vrancicsnének, a pénzeslevél feladójának kára mindamellett megtérül, mert Hoziantnak legutóbbi gazdájánál négysszáz korona kauciója van s az apai öröksége is megér 1000—1200 koronát.

— **Öngyilkos kereskedő.** Grünwald Aladár zalaegerszegi fiatal, törekvő kereskedő és vendéglős, a mult héten szívenlötötte magát és pár órai szenvedés után meghalt. Grünwald — akit Alsólendván igen sokan ismernek, mert itt tanult ki és sokáig itt geszdekedett a Pollák Lázár-féle üzletben — még nemrég rendezett vagyonviszonyok között élt, de apja halálakor a Lengyeltői Takarékpénztártól nagyobb kölcsönt vett fel, hogy az apai örökséget lestvéreinek kifizethesse. A takarékpénztár nemrég csödbe jutott s ekkor felmondták Grünwald hitelét, aki — miután a nehéz pénzügyi helyzet folytán nem sikerült neki új kölcsönt szerezni — a tömeges perlések miatt teljesen fönkre ment. A szerencsétlen ember, akit mindenki agilis, becsületos és törekvő kereskedőnek ismert, egy birtokparcellázáson is sokat veszített s ez még inkább életuntá tette. Kedden reggel rosszullétről panaszkodott és az ágyban maradt. Délután 1 óra tájban családja revolverdurranásra lett figyelmes, behantak a szobába, hol vérfagyasztó lálvány táruit éljük. Áltölt halántékkal feküdt a véres ágyban Grünwald Aladár. Kezében még füstölgött az 5 milliméteres revolver, mely a szerencsétlen ember életét azonnal kioltotta. Grünwald feleséget és két apró gyermeket hagyott hátra.

— **Lövöldöző asztalos-segéd.** Nagy ribilíót okozott f. hó 6-án este a helybeli „Központ” kávéházban egy ittás asztalos-segéd garázdkódása. Magy ar Mihály asztalos-segéd, Simonka Pál asztalos-mester alkalmazottja, a kávéház udvarán széles jökdéveden revolverrel lövöldözött. A kávé és több vendég felszólították Magyart, hogy hagyja abba a veszeljes játékok, s ez a beavatkozás olyannyira dübbe hozta a lövöldözőt, hogy most már kést vett elő és egyik közelben álló uriaszonyt a kezén megbeszítette. Nehány jól irányzott pofon azonban hamar lefégyverezte a hős asztalos, elvették tőle a kést és a revolvert, aztán kitessékelték a kávéházból. Magyart most a kávéház utcafeleli nagy ablakán akarta a mérgét kitölteni, amennyiben öklével az egyik üvegtáblát betörté. — Magyart ellen a helybeli csendőrs megindította az eljárást.

— **Vásár.** Városunkban a legközelebbi vásár január hó 25-én lesz.

tásától. Ment tehát tovább, távolabb, mind messzebb és messzebb. Utána a lányomok mindjárt eltűntek...

— Egyszer csak valami fényesség kápráztatja el a vizet. Egy ezertornyú jéghegy volt, melyről a színtelen napsugarak megtörve verődtek vissza. Ment tehát a jéghegy irányában s midőn már közel ért hozzá, látta, hogy az tulajdonképpen egy jégpalota, melynek jégből alkotott ablakán egy képzeletet tulszárnyaló női szépség tekint ki...

— Mondhatnám azt is, — veté közbe az ifju, — olyan volt, mint maga Bözsike, éppen olyan...

— Gunyolódik? — kérdé a leány.
— Erről a tulajdonságomról még nem tettem tanubizonyoságot, — szölt az ifju, majd pedig így folytatta: — A királyfi tüstént tisztában volt azzal, hogy a jégtündér palotája előtt áll. Urnőjének szépsége azonban megbüvölte őt ugyannyira, hogy lábai gyökeret vertek a hótálapban. Nem mozdult helyéből sehova, tekintete pedig folyton az ablakra irányult. Néha-néha ő maga is részszült abban a szerencsében, hogy viszonyozták sósárv pillantásait, később pedig a tündér állandóan az ablaknál állott. Talán az ifju állhatatosága ejté bámulata? Oh nem, Bözsike! Más valami történt itt, egy megnevezhetetlen csoda...

— Ott a hó- és jégtenger közepén sokkal intenzívebben hat a szívnék melege, mint más, exotikus vidéken. A királyfi is érezte ezt keblében, honnan a hőkisugárzás felfoghatatlan áramlatban tört elő ugyannyira, hogy a jégtornyok

eresze csepegni, csurogni kezdett. Szóval, a palota olvadásnak indult. Lassankint eltűntek a tornyok is és egy idomtalan jégtömbe jelezte az egykori remek alkotás helyét. Elmúltak napok, hetek, hónapok, sőt már évek is, midőn a jégnek már nyoma sem maradt. A jégtündér hajléktalanlana lett s mikor már az a jégburok is leolvadt szívértől, mely eddig az érzéketlenség bilincsében tartotta, teljes tündéri mivoltában, eszményi szépségében állott a királyfi előtt. Ekkor lovagját magához intette s így szölt az előtte térdeplő és térdéit átölélő ifjuhoz:

— Akinek szíve ily meleg érzések hona, akinek szerelme ily állhatatos tész valakit, az megérdemli, hogy neki nyujtsam a kezemet...

— Ugyebár, azt felesleges mondanom, hogy boldogan tértek vissza a királyi kastélyba, ahol az elvesztettnek hitt királyfit nagy pompával és ünneplésséggel fogadták ragyogó szépségű arájával együtt...

Elemér a mese elmondása után hirtelen felemelkedett helyéről és kezét bucsuzórára nyujtotta:

— Isten vele, Bözsike!

— Hát már elmeg?

— Igen, mert nemskorára indul a vonatom.

— No, nem mondhatnám, hogy állhatatoságban megközelíteté a mesebeli királyfit! — felelt a leány, majd pedig kérlelni kezdte az ifjut: — Maradjon még egy kicsit, Elemér! Maga olyan szépen tud mesélni... Vagy ha már el is kell mennie, igérje meg, hogy eljön hozzánk máskor is, gyakran, sokszor, és mesélj nekem szépet a jégtündérről, az — örök boldogságról... SCH. E.

— **Izgatással vádolt káplán.** Muraköz talán egyik legegésőbb problémája a magyar közéletnek. Politikailag hozzánk tartozik, Zala-megyéhez, vallási tekintetben a zágrábi egyházmegyéhez. Ez a visszárs helyzet, melynek orvoslását annyi cikk sürgette már, veti felszínre azokat az izgatásokat, melyekkel egyes horvát túlzók sovíniszta érzelmeiknek iparkodnak híveket szerezni. A jelen esetben is izgatással vádolva állott egy káplán a nagykanizsai kir. törvényszék előtt. S v i g e r Miklós katonai káplán volt azzal vádolva, hogy több kijelentésében tüntetett a magyar állameszme ellen és több olyan cselekedetet követett el, melyekkel magyar állammal szemben gyűlölettel kifejezésre juttatta. Többek közt megverte azokat a fiúkat, akik magyarul s nem horvátul köszöntöttek. Hétfőn volt ez ügyben a törvényszéki főtárgyalás dr. K e n e d y Imre elnöke alatt. A tanuk vallomásaiból kitűnt, hogy a vádlott nem követett el olyan cselekedetet, mely a Btk. 172. §-ba ütköző izgatás bűncselekményének tényálladékát teljesen kimerítené. Ennek alapján a bíróság felmentette a vádlottat. A felmentő ítélet ellen dr. K i s s László ügyész felebbezést jelentett be.

— **Adófizetés posta útján.** A pénzügy-miniszter az adófizetés újrátíjást lepettet élethe. Az ország összes adóhivatalainak csekklapokat bocsátott rendelkezésre s a felek csekklapok útján természetesen fizethetik be adójukat. Csekklapokat az adóhivatalok ingyen bocsátanak rendelkezésre, már 1913. január 1-től kezdve.

— **Hazament meghalni.** Szalay Bálint Lehel bpesti műegyetemi hallgató szerelmi bánatában halálra szánta magát. A múlt héten hazajött szüleinek káptalantői-i birtokára s ott elrejtözte az egyik pajtában, agyonlőtte magát. A szülői, akik nem is tudtak fiuk hazaérkezéséről, csak másnap akadtak az életelen holttestre.

— **Világkönyvtár.** Kropotkin Péter herceg világhírű munkája: Egy orosz forradalmár emlékiratai eposzi erejű hatalmas alkotás. Szerzőjét nem annyira politikai törekvése és tudományossága, mint inkább e munkája tette az emberi kultúra, a haladás és felvilágosodás egyik legjelentősebb előharcosává. Ahogy az orosz társadalom létezését illeti — legsötétebb mélységektől a régesilégjobb magasságokig — igaz, megkapó színekkel és ahogy ebbe a milióbe illeszti bele a maga kalandos, izgató drámai fordulatokban gazdag életét: abban az emberiség örök, egyetemes küzdelmeinek nagyszerű képe tárul fel. Innen van, hogy bár orosz kulturképeket ad s bár orosz emberekről szól, szava az egész emberiségben kelt mély viszhangot. Soha nem lankadó, megfeszített érdeklődéssel követi az olvasó lapról-lapra a szerzőnek a maga egyszerűségében művészi tökélyű előadását és mikor leteszi a könyvet, gondolatok és érzések kelnek benne, melyek a lelket gazdagítják. Gergely Győző gondos fordítása hűen adja vissza a mű minden szépségét. Két kötetben, izléses kiállításban és bámulatos olcsó árt — egy-egy vaszkó kétét ára kötvé 1 korona 90 fillér — nyújtja a Világkönyvtár ezt a nagyszerű munkát, mely minden könyvesboltban kapható, vagy megrendelhető.

— **Az ideai sorozás.** Hiteles forrásból érkezett jelentés szerint Magyarország területén az ideai fősorozás március elején kezdődik.

— **Gyilkos kefekötő.** Kocsis István 23 éves zalaegerszegi kefekötő-segéd, Hirsch Miksa kefekötő-mester alkalmazottja, szerdán délután bepálinkázott s aztán részegen belekötött a járókelőbe. Bevérte D e r g á t s Gyula hentes kirakát s megtámadta Dergátsot is. Itt szólt bele egész ártatlanul H a l á s z Gábor bognársegéd az izgága ember dolgába. Vesztré szót, mert Kocsis kést rántott s oly szerencsétlenül szurta oldalba Halászt, hogy másnap reggelre meghalt. A gyilkost elfogták s átadták a kir. ügyészségnek.

— **Táncmulatság.** A rédicsi temetkezési egylet saját pénztára javára f. hó 19-én a Flesch-féle vendéglőben zártkörű táncmulatságot rendez. Kezdeté este 7 órakor. Belépő-díj személyenkint 60 fillér, családjegy 1 korona.

— **A kedvezményes motorbenzin ára.** A kereskedelmi miniszter, mint arról a soproni kereskedelmi és iparkamarát értesítette, a kisiparosok számára szállított motorbenzin piaci és mérsékelt árt, az érdekelt gyárrakkal történt megállapodás alapján, mult hó 16-ától az ideai év végéig terjedő időszakra métermásánként 26 K. állapította meg. Megjegyzí azonban a miniszter,

hogy amennyiben a motorbenzin piaci ára időközben lényegesen változónék, a megállapított árt az időszak telte előtt is megfelelően módosítani fogja.

— **A Mura titka.** A csáktornyai járáshoz tartozó Ligetfalva község határában a Mura folyó partján egy ismeretlen — valószínűleg koldus osztályhoz tartozó — 35—40 év körül női hullát találtak, amely körül belül ezelőtt 2—3 hónappal kerülhetett a Mura vizébe. A holttest hajzata barna, rövidre vagott, fogai épek, nyaka rövid, ruházata egy fehér vászon ingből és egy rövid kabátból állott, mely derékon spargával volt átkötvé, jobb keze középső ujján pedig egy rézkarika gyűrű volt. — A hatóság a hulla kiléte iránt nyomozást tett folyamatba.

— **Hatóság elleni erőszak.** Czopóth János zsiszekszeri, Czopóth István felsőbesztercei és Kréger Károly steinkalába-csárdai lakosok Morócz Lajos pénzügyőri fővigyázót és Dömötör János vigyázót hivatalos működésükben megtámadták s teendőik végzésében megakadályozták. Mind a hármat ezért hatóság elleni erőszak miatt az ügyészségnél feljelentették.

— **A „Vasárnapi Újság”** január 12-iki száma sok rendkívül szép és érdekes képet közöl a barok festézet mesteréről, Leconte de Liste, Az Erynnisek című darabjának nemzeti színházi előadásáról. Egy ilyen szép sorozat pompás képeket mutat be Mexikóból, egy másik sorozat pedig a tolnai és győri munkánso-othth mutatja be. Erdekesek a Kossuth Lajos amerikai tartózkodására vonatkozó okmányok is. Szepirodalmi olvasmányok; Krády Gyula regénye, Erdős Renee novellája, Oláh Gábor verse, Schöpfung Aladár színházi cikke, egy érdekes francia regény. Egyéb közlemények: Balogh Jenő az új igazságügyminiszter arcképe, Horn Ede vajúghelyi emléktáblája, Gerevich Tibor cikke s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték, stb.

A „Vasárnapi Újság” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkronika”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Újság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Népnap”, a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fill.

— **Tömeges fosztogatások Vas megyében.** Vas megyében az elmúlt időben napirenden vannak a rablások, betörések. Valami jól szervezett banda sorra fosztogatja a vármegyei városok és falvak üzleteit és elvisz mindent, aminek a legcsekélyebb értéke is van. Ez a banda fosztotta ki két ízben a szombathelyi ulánus-ezred pénztárát, rabolt ki több takarékpénztárt és szövetkezetet. Az elmúlt héten pedig a muraszombati járásban Úrdombon garázdálkodtak a betörők, ahol Grosz Samu üzletet rabolták ki. Ugyanezen az éjszakan Péterhegyen kiabolták Morgenstein Jakab üzletét. A csendőrségek és rendőrségek mindent elkövetnek, hogy a tetteseket kézrekerítsék.

— **Nagyulolás.** Egy kávéházi társaságban arról beszélgettek, hogy karácsonykor milyen sok pénzt kellett kiadni különböző ajándékokra, bevásárlásokra.

— **En egész kis vagyonot dobtam ki.** — mondotta az egyik nagyuló, — a feleségem nem nagyott békén, muszáj volt venni egy tizenkét személyes kompót-szervizt, meg egy hatszemélyes gyertyatartót.

— **Az is valami?** — szölt egy másik ur. — **En vettem a háztartás számára egy huszonnégy személyes teakészletet.** Ennek nincs párja Alsó-lelendván!

A harmadik ur, aki a nagyulós netovábbja, ezzel tromfolta le a dicsekvőket:

— **Ez mind semmi ahhoz képest, amit én vásároltam a feleségemnek.**

— **Mi az?**

— **Kolosszális dolog.** Egy százhusz személyre szölvő — dugóhúzózt vettem...

Az ifjusághoz.

Fiuk, előre bátran, rendületlen,

Pezsegjen, forrjon az ifjuj vér!

Egy szebb jövő reménye kezetekben,

Fiuk előre, int a babér!

Ki a porondra! Nyitva már a pálya,

Hol a borostyán győztesére vár;

Fiuk előre, föl a nagy tusára,

Mi most csak játék: majd valóra vál!

Ti bennetek még megbizik hazátok,

Fiuk, fiuk, még szükség lesz reátok!

Látjátok-e: a mennybolt peremére

Zordon jövendők sötét árnya száll;

Halljátok-e: vihar van készülöbe',

Sújtó öklétől reng már a határ!

Száguldva jó, szilaj, tajtéköz menje

Horkanva törtet bér, völgyek felett;

Terhes a lég, vajdó, lázas méhe

Komor, gyilkos gyeheennát rejteget.

Terhes a lég, már megfogant az átok:

Fiuk, fiuk, még szükség lesz reátok!

Ha harcra hí a harcok harsonája

És riadóját pergi már a dob;

Ha lángra gyul az éjek éjszakája

S a lelkek fojtott úszke fellobog;

Ha penge villan föm a barikadon

És markolatja vérpatakba ful;

Ha majd a hitvány, korhadt, vén világon

A pusztítás vad förgetegje dúl,

A förgeteg, mit öt századja vártok:

Fiuk, fiuk, ott lesz szükség reátok!

SZ. FERENC

Közgazdaság.

A disznóöleésről.

A disznó egyike a leghasznosabb állatoknak. Nincs olyan porckája, amelyet fel ne lehetne használni. A magyar háztartásban, ahol nem vajjal, aljall főznek mint az idegen országokban, főleg zsirjáért nélkülözhetetlen. Hogy husa, szalonnája, a belöle készült kolbász, hurka, disznósajt, sonka, oldalas, meg a sok felesleges apróké elsörendü, azt nem is kell nagyon bizonyítgatnom.

Magyarországon leginkább mangalica fajtájú sertést hizálnak és ölnék. Kétségtelenül ennek legjobbj a zsirja, szalonnája. De a husa már izletesebb az angol fajtájú és keresztelésű sertésnek. Ez is meglehetősen el van már nálunk terjedve. Söt van ebből származó sajtáságos magyar fajtánk is: a báznai, mely Erdélyben honos.

No de lássuk magát a disznóölést és az azzal járó dolgokat.

A leölt disznót kopasztani vagy pörkölni szokás. A nagyban dolgozó bőlleék csakis kopasztanak, mert ez egyszerűbb dolog, de meg némely városban nincs is hely a pörkölésre.

Faluhelyen, ahol semmi sem akadályozza a pörkölést, ezt ajánlom. A pörkölt sertés szalonnája jobb, izletesebb. A pörkölt szalonnából a zsirnak való nyuzása is könnyebb. Csakis „Frisslinget”, süldőt kopasszunk, amelyenél nem a szalonna a fontos, hanem az, hogy cigánypecsenyét lehessen belöle sütni.

A kopasztandó sertést hamuval vagy fehér szurokkal bedörzsöljük, leforázzuk, mire a hozzávaló késél a szór szépen letisztogatható.

A pörkölésnek is megvan a maga mesterisége, de aki látásból nem tanulja meg, az írásból sem okosodik ki.

A megkopasztott vagy megpörkölt sertést felbontják. Talán mondanom sem kell, hogy a bontásnál főkellek a tisztaság. Még fokozottabb tisztaság szükséges a bélmosásnál. Ha a bél nem kifogástalan tisztá, a hufakafé szagos lesz.

Habár télen, hideg időben szokás a disznót ölni, amikor a huféle frissiben elég soká elláll, de mégsem áll el annyi ideig, ameddig kívánjuk. Miért is a hosszabb ideai eltartásra szánt szalonna és hufélé, hogy az elromlástól megóvjuk, be kell sözni, aztán meg kell füstölöni.

Legjobb azonnal sözni, mikor a hus még meleg, mert így az jobban magába veszi a söt. A söző edénybe a vastagabb darabokat alul rakjuk, a vékonyat felül. Minden egyes darabot külön, minden oldalon jól besözzünk. Ha a sözött hus leveit eresztett, abból csuporral napjában többször mártunk és felülől ráöntjük, hogy az egész husrakást érje. A vékony hus és szalonna két hétig, a vastagabb hus és sonka 4—5 hétig álljon a söleben.

A sonkát, némelyek a hufélé, söt a szalonnát is szóttak közönséges sózás helyett pácolni. A pácolás a következőképp történik: Négy sonkára, vagy ennek a mennyiségnek megfelelő huféle veszünk hat gerezd összezúzott foghagymát, hat egész vöröshagymát, négy fél marék söt, két félmarék salétromot, két kanál borsot. Ezeket összevegyítjük, gyúrra a keverékkel a sonkát jól bedörzsöljük. Aztán dézsába vagy teknöbe rakván,

egyenként jól megszoktuk. Két nap múlva minden sonkára számítva két liter erősen sózott vizet öntünk. Ezzel és az eresztett lével az egész rakást, mint a közönséges sózásnál napjában többször megöntözzük.

Más füstert nem igen használunk, mert azt nem mindenki kedveli.

A kellő ideig sóban vagy páclében állott holmi füstre kerül. Az a kémény való füstölésre, melynek erős a huzatja.

Meleg füst ne érje a húst, mert ettől megromlik, miért is magasra akasztandó. Azonképpen a nedves giz-gaz, trágya füstje sem alkalmas füstölésre.

A lovak keheességéről.

A ló két oldalának — ha egészséges — tömöttnök kell lenni, de azért ne álljon egymástól távol s az oldalak ne legyenek felfújva. Ez az a hely, amelyen a beteg lovat — az ütőer megtapintásán kívül — csupán a lélekzetvételeből megismerhetjük.

A ló jó, helyes lélekzetvétele — a ló nyugodt állapotában — könnyen felismerhető a következőkből. Ha az ütőer verése egyforma, ha a ló oldalai minden lélekzetvételnél alig észrevehetően emelkednek és ha az ornyílásai nem zihálnak, akkor a ló nyugodt. Ha azonban a lélekzetvétel hasonlít a fujtatóhoz, ha tudniillik egy-két-három szakaszban történik, akkor a ló kehes. Ha ezenkívül a lélekzetvétel alkalmával még sajátságos ráncok képződnek a ló bordái fölött s ha az ornyílásai is nagyon szényílnak, akkor a ló már roppant mértékben kehes. Aki ezt meg nem ismeri, kétes esetekben gyors mozgások után nyomja meg a ló torkát ujjával.

Ha a ló a lovas alatt jár vagy kézen vezetve, ha nagy mozgást végez s ha hirtelen megállás után az oldalai úgy mozognak, mint ahogy fentebb, az első esetben említettük, akkor a ló egészséges. Ha azonban az oldalai úgy mozognak, amint azt a második esetben feltüntettük, akkor kétséget nem szenved, hogy a ló kehes. Ha ezenkívül torka összeszorításakor a ló köhögése tompa, akkor ez köhögés volta mellett még erősebb bizonyíték. Amely lovak a ménesekben rendszerint csak füvet esznek és puha takarmányt, azoknál ritkán esik meg az, hogy négy-öt-hat éves koruk előtt kehesekké váljanak. Ezt a bajt a heveder erős összeszorítása és a rossz vagy jobb abrak élvezése csak később idézi elő.

Amelyik ló kehes, tavasszal vagy ősszel többé-kevésbé észrevehető tüdőgyulladásba esik, amely baj aztán állandóan kíséri, míg korai halálát nem leli. Sokan beszélnek arról, hogy a keheesség oka bizonyos leülepedés. Sokat tanulmányozmányozták e kérdést és tapasztalatilag is kísérleteket végeztek ez irányban, hogy hol legyen e leülepedés helye. A tüdő volna ez a hely, amint másképp el sem képzelhető, akkor a keheesség már megvan s nem csupán egy bizonyos leülepedés. Az ilyen tüdő nem gyógyítható; kivenni sem lehet a testből, hogy esetleg megtisztítsuk. A keheesség leginkább ott fordul elő, ahol a heveder túlságosan erősen szoríttatik meg, vagy amikor a ló mértéken túl kénytelen megfeszíteni erejét. Hébe-korba a ló oldalán bizonyos daganatot lelünk, ez az oldalsérv. Ez kezdetben díonagságu, később erős mozgás és gyakori használat mellett néhány ökölnyire is megnő. Az ilyen daganat fásztó munka mellett mindinkább megnövekszik, roppant csunya, a lovat nagyon elgyöngíti s halálos kimenetelű is lehet.

Az Alsó-utcában egy = KERT, = mely sarokház építéséhez is alkalmas, szabad kézből = eladó. = Bővebb felvilágosítás lapunk kiadóhivatalában nyerhető.

Kislippai r. kath. iskolaszék.

Versenyfárgyalási hirdetemény

A kislippai r. k. iskola (emeletes, két tanterem és két nős tanítói lakás) **épitési munkálatainak** biztosítása céljából **f. évi január hó 30. napjának** délután 2 órájára a kislippai iskolában megtartandó nyilvános árlejtés hirdettetik.

Az ajánlat egy koronás bélyeggel látható el és csak az összes munkálatokra tehető.

Csak szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt és sértetlen borítékban elhelyezett ajánlatok vétetnek tárgyalás alá.

Az ajánlatok vagy a tárgyalás napján a bizottságnak, vagy előzőleg a bántornyai plebánia hivatalnak adhatók át.

Az előirányzott összeg 26138 korona 82 fillér. Az 5% bánatpénz a bántornyai plebánosnál bármikor lefizethető, vagy neki postán megküldhető.

Részletes költségvetés, tervrajz és feltevételek a kislippai iskolában bármikor megtekinthetők.

Ha az írásbeli versenyfárgyalás eredményre nem vezetne, úgy ugyanakkor szóbeli versenyfárgyalás fog megtartatni.

Kislippán, 1913. január 5-én.

Iskolaszék.

Eladó ház.

Alsólendván, a vasúti állomás szomszédságában levő 43. számu

h á z

szabad kézből azonnal eladó. Bővebb felvilágosítás nyerhető a tulajdonosnál:

Kancsal József vendéglősnél,
Kanizsai-utca.

6050

közj. hit. bizonyítvány orvosoktól és magánosoktól igazolja, hogy a

KAISER-féle Mell-Karamella három fenyővel

Köhögés

rekedtség, hurut, elnyálkásodás és gőrcsős köhögés

ellen legbiztosabban használhatók.

Csomagonként 20 és 40 fillér, dobozban 60 fillérrt

kapható Alsólendván Fuss F. Nándor gyógyszerzetárában. *—13

Más vállalat miatt egy közismert jóforgalmu vendéglő

szálló szobákkal, fedett tekepályával, nagy kerttel, jó menetelű mézárszékkel és melléképületekkel együtt

bérbeadó, később esetleg eladó.

Bővebb felvilágosítást nyújt a tulajdonos:

Kalchbrenner Ferenc
STRIDÓVÁR. 4—3

Sárga orpington keltő tojásait tyukjaim ajánlom már a kora tavaszra.

A szép egyedek válogatott példányainak drbja 60 fillér. A nem válogatottak darabja 20 fillér. 50 százalék előlegezése mellett előjegyzéseket a mai naptól kezdve már elfogadok.

Dr. Tersánczky Gyula A.-lendva.

Tolnai Világtörténelme

(X. kötet) és

Tolnai Világlexikona

(I. kötet) MEGJELENT!

Akik a „Tolnai Világlapja” vásárlói közül e művekre igényt tartanak, azok ebbeli igényüket jelentsék be Balkányi Ernő könyvkereskedőnél.

Legszébb, legmodernebb irodalmi, művészeti és kritikai képes folyóirat a

„KULTURA”

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én!

Felelős szerkesztő: RÖTTIG ODÓ. Társ szerkesztő: TÁRSSZERKESZTŐ: HANGAY SÁNDOR.

Kiadja: RÖTTIG GUSZTÁV és FIA, SOPRON.

A Kultura nemcsak a magyar irodalmat, hanem a külföldi irodalmat is mindenkor figyelemmel kíséri.

A Kultura minden számában elsörendű hazai és külföldi képzőművészek műveit hozza és színes műmellékletei páratlanok.

A Kultura a legolcsóbb lap és minden száma rendkívül gazdag tartalommal jelenik meg. A KULTURA zenei mellékletet is ad. Előfizetői pedig ingyen fogják kapni a Kultura díszes „Almanach”-ját.

A Kultura előfizetési díja negyedévre 5 kor. és Röttig Gusztáv és Fia, Sopron címére küldendő.

Állami tisztviselők, tanítók

fizetési nyugtája a legújabb minta szerint elkészült s darabonként is kapható BALKÁNYI ERNŐ nyomtatványraktárában Alsólendván.

Tanuló-leány

5 korona heti fizetéssel azonnal felvétetik

Balkányi Ernő könyvnyomdájában.

Előfizetők ingyenes
hirdetés-rovata.

Ipar és kereskedelem

Előfizetők ingyenes
hirdetés-rovata.

HELYBELIEK:

ARNSTEIN BENŐ fűszer-, festék-, csemege-, liszt-, vetemény-magvak, ugyszintén norinbergi-, üveg- és porcellánkereskedése. Deszka-, épületfa-, szenraktár

ASCHERL JÓZSEF építész, építési vállalkozó. Elvállal építési tervek készítését, mindennemű építkezést, valamint szakvélemény adását.

BADER HERMAN cipész. Kész cipők raktára.
BECK MIKSA sütődéje a Főuton (saját ház).

BORS ISTVÁN kötélgyártó.

BLAU SANDOR vasuti vendéglője az állomásnál.

BLAU és BARTOS rőfösáru- és készruha-üzlete.

DEUTSCH JÁNOS vendéglője a Vasuti-utcában

ERMÉNYI JÁNOS babsütő és mézeskalácsos.

EPPINGER SAMU téglagyáros és gőzmalom-tulajdonos Alsólendva.

FERENCZY JÓZSEF vendéglős.

FREYER LIPÓT norinbergi-, diszmű-, üveg-, porcellán-, vegyesáru- és csemegekereskedése.

Özv. FARAGÓ ISTVÁNNÉ borbély- és fodrász.

FUCHS FERENC fűszer- és vegyeskereskedése.

FEHÉR ANTAL köröm- és koci-kovács.

GOMBOSY és WENDL fűszer-, csemege-, rövid-, norinbergi-, üveg- és porcellán-áru kereskedése.

GREGORÉNCICS JÓZSEF szikvizgyára. Kivá-
natra szikvizet vidékre is szállít.

GÖNCZ GABOR pékmester ajánlja saját felügyelete
alatt készült házi rozskenyereit és süteményeit.

Özv. GÁLLITS TAMASNÉ kéményseprő-mesternő

GRUBER FERENC lisztraktára Főut. Kopeczky-
féle házban. Mindenféle liszt a legolesőbb ártan.

GUNDERLACH ANTAL asztalos Szentjános-utca

HARTMANN EDÉ férfi-szabó (Alsó-utca.)

HEGEDICS ISTVAN eszmadia.

HEGEDÜS SÁNDOR épület- és butor-asztalos.

KANCAL JÓZSEF vendéglője a Kanizsai-utcában

LEVÁRT JAKAB hentesáru-készítő, Szentjános-u.

LEVASICS FERENC építőiparos.

MAYER ÖDÖN órás és ékszerész. Nagy raktár
china-ezüst árukban.

MAURER FERENC szobafestő és mázó.

MARTON KÁLMÁN vaskereskedése. Legnagyobb
választék vas- és vasalásokban. Varrógép-, gőz- és ási
gép-, szen-, cement- és malomkő-raktár.

MURSICS LAJOS építőiparos.

NEUBAUER ANDRAS „Korona” nagyvendéglője

MEIZL LAJOS narancs- és cukorka-kereskedő
Kanizsai-utca 93. (saját ház).

NÉMETH ERNŐ borbélyüzlete Főut. Beck-f. házban

NÉMETH PÁL gép- és épületlakatos.

PANDUR LAJOS szoba- és címfestő, épület- és
butor-mázoló

POLLÁK LAZAR nagykereskedő. Dohány és
szivar nagy-áruda.

PERKÓ VÉNDÉL hentesáru üzlete a Főuton.

REICHENFELD LAJOS mészáros.

RAMFTL SÁNDOR uri-szabó és angol női felöltő-
készítő

SCHWARCKÁROLY bőrkereskedő és szikvizgyáros

SIPOS DANIEL elsőrendű uriszabó (Főut).

SCHRANTZ ELEK rőfös- és divatáruháza. Állandó
nagy raktár a kitűnő Central-Bobbin varrógépekben

SIPOS LAJOS épület- és műbádogos.

SIMONKA JÁNOS szijgyártó.

SCHAFFHAUSER ENDRE mechanikus.

TIVADAR FERENC vas- és fűszerkereskedése.

Özv. TUSKE FERENCNÉ vendéglős.

TAKÁTS FERENCZ asztalos.

TOPLAK JÁNOS vegyeskereskedése, mész- és
cement-raktára és cement-áru készítése.

VARGA MÁTYÁS a szőlőhegyenelad fás és zöld
szőlőoltványokat a legjobb bor- és csemege-fajokban

WORTMAN BENŐ rőfös- és divatáru-kereskedése.

WALTERSDORFER ADOLF mészáros.

WOLFSOHN HENRIK központi káves.

WEISZ ZSIGMOND elsőrendű férfi-szabó.

VIDÉKIEK:

BERÉNYI ISTVÁN vasáruháza Lendvavásárhely.

CSEKE KÁROLY esesztrég-paraszai gőzmalma.

DOMA JÓZSEF vendéglős Lendvavásárhely

DZSUBAN JÁNOS vendéglős Alsólakos.

DOMJÁN SÁNDOR cipész Szentgyörgyvölgy.

FRANKÓ ANTAL vendéglője Bántornya.

FÜRST ALAJOS kereskedő Kerkaszentmiklóson.

FÜRST LIPÓT vendéglős Rédics.

FÖLDES MÓR „Zrinyi”-kávéháza Csáktornán.

FERENCZEK MIHÁLY szállodás és vendéglős

Varasd-Toplica.

GIDER GUSZTAV vendéglős Zsitkóc.

GÁL JÓZSEF molnár Petesháza.

GREGOR JÁNOS molnár Muraszterdahely.

GAÁL SÁNDOR, a rédicsi hengergőzmalom új ber-
lője ajánlja malmá mindennemű gabonák őrlésére.

HORVÁTH IVÁN vendéglős Bántornya.

HARTMANN FERENC kéményseprő Muraszombat

HORVÁTH GÉZA vegyeskereskedő Cserföld.

IVANICS FERENC ácsmester Hosszúfalu.

JERICIS IVAN ácsmester és kutszivattyu-berende-
zése vállalkozó Murahely.

Özv. KRAUSZ FÜLÖPNÉ kereskedése Hosszúfalu

KOVÁCS FERENC vendéglős Alsómorác (Vas-m.)

KEMÉNY MÓR kávéháza Muraszombat.

KOHN LIPÓT mész-, cement- és deszka-nagy-
kereskedése, Eternit-pala elárúsítása Muraszombat

KARDOS JÓZSEF vaskereskedése, nagy választék
vas- és vasalásokban, gazdasági gép-, kovácszén-,
koks- és cement-raktár Muraszombat.

KRALL MÁTYÁS mechanikus kerekpár- és varró-
gép javító műhelye Csáktornán.

KEPE MIHÁLY Hosszúfalu. Elvállal mindennemű
betonmunkát. Kész esővek és hidak kaphatók.

KANCAL ISTVÁN vendéglős Rédics

KONTLER KÁROLY vegyeskereskedése Lendva-
hosszúfalu.

KOLLER JÁNOS vegyeskereskedő Gönterháza

KÓSA MÓRIC szakvizsgázott cipész Nemesnép.

LOVÉNYÁK VINCE borbély Lendvavásárhely

LEBOVITS KÁROLY vendéglős Damása.

LACHENBACHER JÓZSEF kereskedő Zalabaksa.

MILHOFER TESZFEREK vegyeskereskedése
Lendvavásárhely.

MAYER MIKSA FIA vegyeskereskedő Pórszombat

MAYER JAKAB kereskedő Muraszterdahely.

NEUBAUER PÉTER vendéglős Kebelesztmárton

NEMETH ISTVÁN cserepes-m. és tetőfedő Resznek

NEMECZ JÁNOS Muraszombat. Nagy választék
kerekpár-, varrógép- és gazdasági gépekben.
Készén- és fegyverraktár.

PAURICS MÁTÉ elsőrendű szobafestő- és
mázoló Muraszombat. Mintákkal szívesen szolgál.

POLLÁK SAMU vendéglős Murahely (Deklezsín.)

PRESZLER VICTOR Hungaria-kávéháza Komárom

ROSENBERGER DAVID kereskedő Zalabaksán.

REICH HENRIK fűszer-, vegyesáru-, festék- és
veteménymagvak kereskedése, bor-, sör- és
pálinka-mérés Nagypalánán.

REINER LÁSZLÓ vendéglős Felsőszemenye.

SPIEGEL ADOLF vendéglős Völgyifalu.

SBÜL KÁROLY vendéglős Radamos.

SCHWARCZ LIPÓT butorkereskedő Varasd.

SALAMON JÁNOS molnár Lovászi.

SZABÓ FERENC cipész Lendvavásárhely.

TURNAUER BÉLA kereskedő és vendéglős Murarév

TÓKA LAJOS malmalma s lisztraktára Csentevölgy

TOPLAK JÁNOS ác és építő-mester Bakónak.

TIBOLD ANDRAS vendéglős Belatine.

URSZULESZKU PÉTER uri és női fodrászterme
Muraszombat.

VOGEL SAMU vendéglős Szentgyörgyvölgy.

VIGH KÁROLY és TÁRSA gőzmalma Göntérháza.
Vesz mindenféle gabonát s elad legjobb liszteket.

VARGA JÓZSEF vendéglős Lendvavásárhely.

WALTERSDORFER IGNAC sörkereskedő Újpest

T. vendéglős urak figyelmébe!

Legjobb minőségű asztali

és csemege uj- és ó-borok

mérsékelt árak mellett minden mennyiségben kaphatók

Iroda: a Délvasmegeyi Taka-
- rékpénztár épületében. -

Kalchbrenner és Nádai

muraszombati borpincékben.

Ékszer és óra

legolcsóbb bevá-
sárlási forrása

MAYER ÖDÖN

óras- és ékszerésznél

Alsólendván (Főutca).